بسم الله

پیشگویی

پدیدآورنده:
مهدی خمسه

www.negarnet.ir

نگارنت
Negarnet

ISBN:978-964-8935-52-3

سرشناسه: خمسه، مهدی، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور: چهل‌گاه/پدیدآورنده مهدی خمسه.
مشخصات نشر: تهران: نشر نگارینه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۶۰ ص.: مصور.
شابک: ۳-۵۲-۸۹۳۵-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
موضوع: خوشنویسی -- ایران -- مجموعه‌ها
موضوع: خوشنویسان ایرانی
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۸خ۲آ/ NK۳۶۳۳
رده‌بندی دیویی: ۷۴۵
شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۰۰۶۸۳

بها: ۱۸۰۰۰ تومان

نام کتاب: چهل‌گاه
پدیدآورنده: مهدی خمسه
پیش‌درآمد: منصور جام‌شیر
چاپ نخست: ۱۳۹۵ تهران
شمارگان: ۱۰۰۰

نشر نگارینه: تهران، میدان هفت‌تیر
کوی نظامی، شماره ۲۵ ـ کد پستی ۱۵۷۵۶۳۵۹۱۱
تلفن: ۸۸۳۱۰۰۷۱ ـ ۸۸۳۱۵۰۵۱ ـ ۸۸۸۲۸۷۸۸
۰۹۰۲۱۲۳۲۳۹۴ ـ ۰۹۱۲۱۲۳۲۳۹۴
دورنگار: ۸۸۳۰۷۲۷۸ www.negarineh.com

حق هرگونه چاپ و تکثیر فقط برای نشر نگارینه محفوظ است

www.ketab.ir

پیش درآمد

پژوهشگران، ویژگی‌های هنری بودن یک تولید را زیبایی آن می‌دانند. زیبایی را نیز هر آن چه که خوشایند چشم باشد، گفته‌اند. البته خوشایند ملت‌ها متفاوت و تفاوت فرهنگ‌ها ناشی از آن است. افزون بر زیبایی، یک اثر هنگامی هنر شناخته می‌شود که در آن "آفرینش" نیز وجود داشته باشد. پس در شناخت یک اثر هنری، افزون بر زیبایی، خلاقیت نیز در آن نیز در نظر گرفته می‌شود، چرا که نوآوری، بدون زیبایی، هنر نیست، صنعت است. از این رو هر اثر هنری هنر به شمار می‌رود که علاوه بر زیبایی و خلاقیت، اصول هنری را نیز داشته باشد.

خوشنویسان، خط هایی می‌نگارند که از نظر خوشنویسی یا گرافیک، هنرشمرده می‌شود و دارای اصولی است. از جمله این ضابطه‌ها می‌توان به حرکت، وزن، تعادل، هماهنگی و تناسب اشاره کرد که این اصول خوشنویسی با اصطلاح‌های هنرهای تجسمی متفاوت کاربردی یکسان دارند. به عنوان نمونه کرسی در خوشنویسی همسان حرکت در آثار تجسمی است. بنابراین اگر معیارهایی که در یک اثر هنری وجود دارد منتهی به درک زیبا شناختی آن شود، چه آن‌ها که قابل واقع‌گرایانه هستند و چه آثار تجریدی، به آن‌ها هنر اطلاق می‌شود.

خط به عنوان عامل موثر در ارتباط بشری، در طول زمان دستخوش تغییرهای بسیاری شده و همین روند موجب اعتلای آن نیز شده است. پیشرفت و تجلی اندیشه انسان همواره برمبنای مختلفی، از زبان الفبایی گرفته تا کاربرد نماد، برای بازآفرینی ایده‌ها و مفاهیم بوده است. انتقال تفکر از طریق زبان نیز می‌تواند بر روی شنونده موثر باشد، با این همه شکل و تصویر در مقایسه با زبان، به دلیل ارتباط خاصی که با بیننده برقرار می‌کند، سرشتی متفاوت و تاثیر گذارتر دارد.

امروزه خوشنویسی کما بیش کاربرد رسانه‌ای خود را از دست داده و جایگاه شایسته‌ای در هنرهای تجسمی پیدا کرده است. خوشنویسی، بازتاب ذوق انسان است، هنری که در حصار صفحه‌های کاغذ از رابطه واژه‌ها آفریده شده و در بستر فرهنگ ظهور پیدا می‌کند. بدین سان خوشنویسی از آزمون ذوق فراتر رفته و به شناسنامه فرهنگی تبدیل می‌شود.

ویژگی انتزاعی بهفته در خوشنویسی، روحی دارد که از روزگار دور، ذهن خوشنویسان را متحول کرده است. خوسنو[illegible]سی، مبتنی بر شکل و ساختار بصری است. این ساختار با قواعد خود تاثیرهای گوناگونی بر مخاطبان می‌گذارد. [illegible] دیگر خوشنویسی، به شکل بسته‌ای هماهنگ از تجسم تجربه‌های بصری و ذوقی انسانی است [illegible] غنای خوشنویسی ایرانی در رابطه‌ای هماهنگ میان سه حرکت عمودی، افقی و دورانی تکامل یافته است. حرکت عمودی به حرف‌ها وقار می‌بخشد، حرکت افقی حرف‌ها را به یکدیگر پیوند می‌دهد و حرکت [illegible] موجب گردش روان چشم بین دو حرکت افقی و عمودی می‌شود.

بنابراین خوشنویسی مشتق از نمادهای تصویری است که به صورتی انتزاعی و خلاصه شده پدیدار می‌شود و تاثیر بصری بر بیننده می‌گذارد و موجب درک بهتر مطلب و حسی شگرف می‌شود. جایی که چشم و ذهن به واسطه شکل حرف‌ها و واژه‌ها به هم پیوند می‌خوردند، مفهوم و احساس بر ذهن می‌نشیند و برداشت‌های متفاوت در افراد پدید می‌آورد که اوج [illegible] نیز همین است. شکل واژه‌های چون محبت، عشق، خدا، مادر و... با آن چیزی که در حس بیننده رجوع می‌آید، نسبت یا تشابهی ندارد و از این رو چنین مفاهیمی را نمی‌توان تنها با نمادهای پیش فرض انتقال داد. با این همه چنین نشانه‌هایی احساس انسان را برمی‌انگیزد و جالب‌تر این که این احساس در هر فردی با دیگری تفاوت دارد.

هنگامی که مرکب بر روی کاغذ می‌نشیند و نمادهای قراردادی را پدید می‌آورد، ناب‌ترین شکل هنر انتزاعی آفریده می‌شود. خوشنویس در گذر زمان به شکل دادن حرف‌ها و پیوند بین آن‌ها پرداخته، شیفته ویژگی انتزاعی آن شده و چنان در آن غوطه‌ور گردیده که دیگر مفهوم و معنا را کنار گذاشته و شکل تجریدی حرف‌ها را در یک قاب تکامل بخشیده است. این جاست که هنر انتزاعی تجسمی پا به عرصه می‌گذارد، یعنی جایی که هنرمند، آزاد و رها از وابستگی معنای واژه‌ها به خلق بصری حسی می‌پردازد. همین ویژگی

خوشنویسی موجب می‌شود، بینندگانی هم که قادر به خواندن مطلب نیستند جذب اثر شده و آن را به عنوان یک تصویر حاوی مفاهیم، بپذیرند.

این روزها با گسترش رسانه‌های ارتباطی و دسترسی همگانی به آن، ابزار بی‌نظیری در دست هنرمندان قرار گرفته است که آگاهی و دقت بیش‌تری از او می‌طلبد. در این دوره نظریه‌های جهانی شدن خط و زبان مطرح است، خوشنویسی معاصر به جز ایجاد ترکیب‌های زیبا از خطوط به یادگار مانده، باید به پژوهش پیرامون اصول و مبانی بپردازد که مبانی هنرهای تجسمی را تشکیل می‌دهد و این هنر ارزنده را به جهان بشناساند و ذهن و چشم بینندگان را با شکل‌های انتزاعی پُر از حس موجود در این هنر آشنا کند. البته ماندگاری در این عصر بستگی به پژوهش‌های کاربردی دارد. خوشنویس در زمان خلق اثر، تابع نوعی درک شهودی است، بدان معنا که ذهن او در پی تحلیل و گزینش است. اصول نسبت، قوت، ضعف، صعود، نزول، سطح، دور و... حاوی نکته‌های بصری ارزنده‌ای است که از استادان خوشنویسی گذشته به یادگار گذارده‌اند. افق گسترده دیدگان آنان چنان بوده که با قرار دادن دو اصل معنوی "صفا" و "شان" در کنار اصول فنی، خط خود را صیقل می‌دادند به گونه‌ای است که امروزه، نوع صیقل تفاوت یافته است. آن چه ضامن بقای هنر خواهد بود، شیوه نیست. بلکه روح حاکم بر عناصر تشکیل دهنده آن هنر است و هر چه غنی‌تر باشد، ماندگارتر می‌شود. جا دارد با نگاهی ژرف‌بینانه نگر راهکارهای مناسب برای رشد و پیشرفت این هنر در ارتباط با فن‌آوری روز برداشته شود.

از نمونه‌ها معاصر می‌توان به نقشی خط اشاره کرد که یکی از نمودهای زرخیز خوشنویسی است که در عرصه جهانی نیز شناخته شده است، بسیاری از هنرمندان خوشنویس-نقاش یا خوشنویس- طراح گرافیک با شیوه‌های متفاوت از یکدیگر، در کار خود موفق هستند، پس می‌توان ادعا کرد هنر خوشنویسی توانایی نمود در قالب‌های نو را نیز دارد.

تحول فن‌آوری در نیم قرن گذشته شتاب بیش‌تری پیدا کرده و دنیا را به دهکده جهانی تبدیل کرده است. پدیده‌های جدید از یک سو موجب دگرگونی روش‌ها شده، از سوی دیگر تجدید نظر در تمام لایه‌های هنر را فراهم آورده است. امروزه هنر به معنای واقعی فراگیر شده و بار معنایی خود را به یاری رسانه‌های

گوناگون در اختیار همگان قرار داده است پس باید توجه شود که با نسلی با درک بصری بسیار گسترده‌تر رو به رو هستیم. زمان ابن‌مقله تا میرزا محمدرضا کلهر، دانش و هنر نسبت به امروز فرآیند کم‌تری داشت، اما امروزه با شتاب باور نکردنی فن‌آوری هنرمندان تجربه‌های گوناگون خود را به آسانی در معرض دید مخاطبان قرار می‌دهند و آسان‌تر بازخورد آنان را تجربه می‌کنند و همین سهولت و سرعت ارایه و دریافت، موجب پیشرفت چشمگیری در تکامل هنر خواهد شد. از سوی دیگر، خوشنویسی در رسانه‌های امروزی دست‌خوش تحول شکلی و ساختاری است که اگر ادیبان، هنرمندان، خوشنویسان و طراحان گرافیک از این قافله عقب بمانند زیبایی واژه‌های از منظر شکل و معنا در مخاطره خواهد بود.

شکل تکامل یافته هنر نوپای خوشنویسی، این رشته را به هنری تبدیل خواهد کرد که ما شاهد آثاری برجسته هنری باشیم که وابسته به ادبیات نبوده و آثار مستقلی از رسانه بودن خط، در هنرهای تجسمی به شمار آیند.

درآمد استاد یداله کابلی خوانساری

تشنگان گر آب جویند جهان آب هم جوید به عالم تشنگان

هنر به عنوان ژرف‌ترین گفتگوی انسان با [illegible]، بیانی متعالی از ترجمان عشق و معرفت الهی است. که ریشه در فرهنگ و آئین و سنت‌های اجتماعی مردم دنیا دارد و همواره به عنوان نمادی ماندگار و ماندگار بیانگر هویت و ارزش‌های ریشه‌ای هر سرزمینی محسوب می‌گردد.

در سرزمین گهرخیز ایران، هنر خوشنویسی با تاریخ هزار ساله و غنی خود، روایت راستینی بوده است از رنج و ریاضت استادان صاحب نامی که با نقشی فراگیر و بسیار درخشان در توسعه شعر و ادب و اخلاق و فضیلت بزرگان سخن، به عنوان میراث معنوی ایرانیان معرفی گردیده است و بی هیچ تردیدی می‌تواند متعالی‌ترین تجلیگاه معنوی یک هنر انتزاعی در عالم زیبایی و معنایی جلوه گردد.

این هنر با سرپنجه توانا و ذوق سلیم سرقله‌ها و پیشگامان خود، با سعی و کوشی عاشقانه، سیر تحول و تطور یافته و در معرفی فرهنگ و تمدن این سرزمین، گنجینه عظیمی از آثار بدیع و بی‌همتا را به ارمغان آورده است.

جای خوشوقتی است که این رسالت تاریخی و آینه داری حفظ و اشاعه هنر شریف خوشنویسی، امروز نیز به اهتمام و تلاش و همت جوانان برومند، استمرار یافته و در دوران معاصر با همه ناملایمات شاهد بروز و ظهور استعدادهای درخشانی هستیم که می‌توانند بستر امید بخشی برای توسعه و ترویج این هنر باشند.

خط شکسته که به عنوان آخرین دستاورد هنرمندان برجسته و خوش قریحه ایرانی محسوب می‌گردد،

گردش‌های دلفریب حروف و هندسه ملیح کلماتش از گذشته تا حال، از جذابیت خاص برخوردار بوده است. بالاخص ترکیب‌بندی‌های هنری و انتزاعی و قطعه‌بندی‌های بدیع و دلکشی که امروز در داخل و خارج از کشور با مقبولیتی بسیار همراه است.

آقای مهدی خمسه از زمره هنرمندان جوان و پرتلاشی هستند که به موازات تحصیلات عالی موسیقی در دانشگاه تهران، با شور و شوقی فراوان به خوشنویسی پرداخته و در سال ۱۳۷۴ از انجمن خوشنویسان ایران فارغ‌التحصیل گردید. این هنرمند خوش‌قریحه با بهره‌مندی از محضر هنرمند عالیقدر و خلاق معاصر، استاد صداقت جباری، به صورت تخصصی سالیان درازی را به تکمیل اندوخته‌های خود، در قلم شکسته پرداخته و این قلم شیوا و شیرین را در ابعاد و رنگ‌های خفی و جلی تجربه نموده است. در طول ده سال تحقیق و ممارست، در دوره فوق ممتاز شکسته مداوم به کسب تجربیات عملی و نظری پرداخت و با انگیزه، حضور در نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های متعدد کشوری و معتبر جسب و جذاب خفی و جلی متنوعی را با ترکیب‌بندی‌های تازه ارائه نمود. که اولین نمایشگاه انفرادی ایشان با عنوان «شوق رهایی» در سال ۱۳۸۳ در گالری والی مورد استقبال علاقه‌مندان بسیاری قرار گرفت.

و نیز با شرکت فعال در نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های جمعی و دانشجویی و کسب رتبه‌های برتر، قابلیت‌های فردی و هنری خود را در راه بازیابی و کسب در این هنر معنوی تجربه نمود و به توفیقات تحسین‌آمیزی نائل گردید.

آقای خمسه با طبعی سلیم، که لازمه دستیابی به تعالی و کمال جویی است، به ادامه تحصیل در کارشناسی ارشد پژوهش هنر پرداخته تا در این عرصه جامع و گسترده در مسیر کمال جویی در هنر را در تحقق آرمان‌های پیش رو محقق سازد.

مجموعه حاضر با عنوان «چهل گاه» نمونه‌هایی از تلاش و نشان شوق باطنی ایشان است که به زیور طبع آراسته گردیده و امید که زینت چشم مشتاقان این هنر فاخر ایرانی گردد.

یداله کابلی خوانساری

فروردین ۱۳۹۵